

נר מצוה - ותורה אור

דברי חיזוק לעמל ושקידת התורה לאורם של ימי החנוכה

שנאמרו ע"י ראש ישיבת סלבודקא

מורינו הגאון רבי יצחק שורץ שליט"א

בימי החנוכה תשע"ט

מה כתיב למטה (פסוק ב') אלה תולדות יעקב יוסף, דכתיב (עובדיה א' י"ח) והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש, ניצוץ יוצא מיוסף שמכלה ושורף את כולם. והמכוון בזה דבית יעקב אש – אש התורה, שהרי התורה נמשלה לאש, ובית יוסף להבה היינו הלהבה שמוליכה את האש, וכמו שהפחמי עיקר עבודתו אינה לכלות את הפשתן, אלא שבעת שפועל לעבודתו יוצא בינתים ניצוץ אחד שמכלה את כל הפשתן והוא עצמו לא פעל שום פעולה חיובית, כך אנו אין אנו צריכים לפעול לכלות את אויבינו, אלא עיקר עבודתנו היא לעמול בתורה שהיא אש, וע"י השפעת התורה יוצאת הלהבה – בית יוסף שענינם להפיץ את התורה, ומכלה את אויבינו בר"ג.

וזה אשר היה בזמן החשמונאים, שמאחר שנתרשלו בלימוד התורה ועבודת ה' והיה חסר בהשפעת התורה, יכלו היוונים לגזור עליהם גזירות, אך לאחר שמסרו נפשם על התורה, וחזרה השפעת התורה שוב נצלו מהיוונים ע"י הניסים, וחזרה שלימות ההשפעה של התורה והיינו הדלקת המנורה שע"י פך השמן שהיא כנגד התורה וכמש"ג.

ולמעשה כבר כ' הרמח"ל דהארה שהיתה בזמן ההוא הינה קיימת גם בזמן הזה, וכלשון בימים ההם בזמן הזה, וכשם שבזמנו ע"י נס חנוכה הושפע שפע התורה ע"י חידוש המנורה, כ"ה בזמנינו. ובה מבואר דברי הרמב"ן ריש פר' בהעלותך למה נסמכה פרשת מנורה לחנכת הנשיאים, לפי שכשוראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה דעתו שלא היה עמהם בחנוכה לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקדוש ברוך הוא חיך שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות בקר וערב, לשון רש"י ממדרש אגדה. ולא נתברר לי וכו'.

ובלשון הזה מצאתיה במגלת סתרים לרבינו נסים שהזכיר האגדה הזו ואמר, ראיתי במדרש כיון שהקריבו שנים עשר שבטים ולא הקריב שבט לוי וכו', אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה דבר אל אהרן ואמרת אליו, יש חנכה אחרת שיש בה הדלקת הנרות ואני עושה בה לישראל על ידי בניך נסים ותשועה וחנוכה שקרויה על שמם, והיא חנכת בני חשמונאי, ולפיכך הסמיך פרשה זו לפרשת חנכת המזבח עכ"ל.

והיינו שכמו שהשפעת התורה בזמן שביהמ"ק היה קיים היתה ע"י המנורה, כ"ה לדורות ע"י הדלקת נרות חנוכה תושפע שפע התורה. וכבר הביאו מהשל"ה (מסכת תמיד פרק דרך חיים תוכחת מוסר אות קנב) דימי החנוכה מסוגלים להשגות בתורה והיינו כדנתי, וכל שם תוכחת מוסר על אלו שמבטלים תורה בימים אלו, וכל מה שפסקו קדמונים ישיבה בימים אלו לא הי' אלא לחזור על התלמוד.

וע"כ המוטל עלינו בימים קדושים אלו להתחזק ולהתמסר ללימוד התורה הקדושה, ולהיות בגדר "מוסיף והולך" ו"מעלין בקודש", ובזכות זה נושפע שפע של סיעתא דשמיא לחזות באור התורה ולהתקדש בקדושתה העליונה.

הנה ענין חיזוק בתורה המבואר בגמ' דצריך חיזוק בכל יום (ברכות ל"ב ב' ופירש"י שם) זמנו מיוחד בחנוכה, וכמ"ש בספרים. וכבר הביאו הפוסקים הא דבחנוכה עיקר הגזירה היתה שמד על הרוחניות, בשונה מהגזירה בפורים שהיתה על הגשמיות, שהרי בחנוכה גזרו להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך, וידוע שבכל עת שישנם גזירות על כלל ישראל הגזירות הינם על אותם הדברים שהתפרו בהם, וממילא אם הגזירה היתה להשכיחם תורתך ועל קיום המצוות, בהכרח שהרפיון היה בדברים האלו, וכבר כ' הב"ח (סי' תר"ע סק"ד) דהגזירה היתה מאחר שנתרשלו בעבודה, והמכוון בזה ל"ד לעבודת ביהמ"ק, אלא על כל עניני עבודת ה' שהיה בהם רפיון וכדנתי, וע"ז היה התיקון שמסרו נפשם על העבודה וכמ"ש הב"ח שם, והיינו דמסרו נפשם על התורה וקיום המצוות, ובה זכו להינצל מכל גזירות השמד.

ובזה אפ"ל מאי דידוע להק', דמחד גיסא אמר' בגמ' בשבת (כ"א ב') דחנוכה נקבע על נס פך השמן, ומאידך בנוסח 'על הניסים' מב' דתיקנו על כל הניסים שהיו. וביותר צ"ב דנס פך השמן היה נס על מצוה פרטית שבלא"ה היו אנוסים ע"ז ושאר הניסים שהיו להינצל מהשמד לכאן הם עיקר הישועה, ואפ"ה מבואר דתיקנו לחנוכה על נס פך השמן.

דהנה הנס הלא היה מחמת שמסרו נפשם על התורה וכדנתי, וידוע דהמנורה היא כנגד התורה שבע"פ וכמ"ש רבינו בחיי (שמות כ"ה ל"א) דשבעת קני המנורה הם כנגד ז' חכמות וגביעים וכפתורים ופרחים כנגד הפרד"ס שיש בתורה, ואיתא בגמ' (ב"ב כ"ה ב') הרוצה להחכים ידרים שהמנורה בדרום, וכ' הנצ"ב שמרע"ה כשהיה מתקשה באיזה דבר בתורה היה מביט על המנורה. וכפי שידוע ג"כ שבזמן שביהמ"ק היה קיים היתה השפעת התורה מרובה, וכדנתי דעיקר השפעת התורה היא מהמנורה.

א"כ נימא שאף שודאי עיקר קביעת היו"ט הינה מחמת שניצלו מהשמד, אך מה שנעשה נס פך השמן בא ללמד ולפרסם שכל הזכות שנצלו מגזירות השמד היתה ע"י שמסרו נפשם על התורה, וביטלו בזה את סיבת הגזירות. שהרי זהו ענין המנורה שנעשה בה הנס וכנתי' שהשפעת התורה תלויה בה, ומש"ה קבעו את צורת פרסום הנס ע"י הדלקת נרות.

ובאמת שמצאנו כזה בפרשיות השבוע, שבסו"פ וישלח האריכה התורה אריכות גדולה למנות את כל אלופי עשו וכל תולדותיו, ובפשטות א"ז מובן מה ראתה תורה צורך להאריך בזה, אולם ב' הדבר מב' בדברי רש"י ריש פרשת וישב שהביא את המשל עם הפשתני והפחמי, הפשתני הזה נכנסו גמלי טעונים פשתן, הפחמי תמה אנה יכנס כל הפשתן הזה, היה פיקח אחד משיב לו ניצוץ אחד יוצא ממפוח שלך ששורף את כולו, כך יעקב ראה כל האלופים הכתובים למעלה, תמה ואמר מי יכול לכבוש את כולו,